

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.015.311:373.3.011.3-051]:364-322

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2025.01.132>

Ганна БИГАР

кандидат педагогічних наук, доцент
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Чернівці, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4480-8293>

ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНОГО ВОЛОНТЕРСТВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті шляхом теоретичного аналізу наукових досліджень, нормативних документів, методичної літератури, програмно-методичного забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти виокремлено проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності: у цілях професійної підготовки педагогів відсутня орієнтація на формування основ особистісно-професійної позиції вихователя; зміст і технології підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності представлено в освітніх програмах фрагментарно, у незначному обсязі; вимоги до результатів

© Ганна Бигар, 2025

професійної підготовки у сфері виховання сформульовані у професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» потребують конкретизації та уточнення з опорою на реальну практику виховання, вимоги роботодавців та актуальні знання щодо світу сучасної дитини. Метою статті є теоретичне вивчення різноманітних практик волонтерства в сучасному суспільстві та визначення потенціалу добровольчої діяльності майбутніх учителів початкових класів як засобу набуття ними виховного досвіду. Аргументовано, що у такій ситуації необхідно звернути увагу на різні способи інтеграції формальної та неформальної освіти, які передбачають добровільну, самостійну, усвідомлену, професійно орієнтовану активність студентів у позанавчальній діяльності, зокрема волонтерську діяльність професійної спрямованості. Встановлено, що волонтерська діяльність професійної спрямованості передбачає перехід від навчально-пізнавальної до самостійної професійної діяльності, що є засобом самореалізації студента і за відповідних умов способом формування фахових компетентностей. Педагогічне волонтерство розглянуто як напрям добровольчої діяльності передбачає добровільну, безоплатну участь студентів у вирішенні завдань виховання та навчання дітей. Узагальнено, що педагогічне волонтерство як засіб підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності передбачає добровільну виховну діяльність студентів-педагогів з дітьми позанавчальний час за самостійно розробленими виховними проектами, що створюються з урахуванням контингенту вихованців, соціокультурних умов і ресурсів соціальних партнерів.

Ключові слова: волонтерство, виховна робота, початкова школа, добровольча діяльність, інтеграція формальної і неформальної освіти.

Anna BYHAR

*PhD in Education, Associate Professor,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
Chernivtsi, Ukraine*

<https://orcid.org/0000-0002-4480-8293>

THE POTENTIAL OF PEDAGOGICAL VOLUNTEERING IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR EDUCATIONAL ACTIVITIES

Abstract. In this article, through theoretical analysis of scientific research, regulatory documents, methodological literature, and programme-methodological

support of the educational process in higher education institutions, issues related to the preparation of future primary school teachers for educational activities have been identified: the goals of professional teacher training lack a focus on forming the foundational elements of a personal-professional educator's stance; the content and technologies for preparing future primary school teachers for educational activities are presented fragmentarily in educational programs, with minimal coverage; the requirements for professional training outcomes in the field of education, as outlined in the professional standards for positions like «Primary School Teacher of General Secondary Education», «Secondary Education Teacher», and «Primary Education Teacher (with a junior specialist diploma)» need specification and clarification based on real-world educational practices, employer requirements, and up-to-date knowledge of the contemporary child's world.

This article aims to theoretically study various volunteer practices in modern society and identify the potential of voluntary activities for future primary school teachers to gain educational experience. It is argued that, in such a situation, attention should be paid to various ways of integrating formal and non-formal education, which involve voluntary, independent, conscious, professionally oriented student activity in extracurricular activities, particularly in professional volunteer work. It has been established that professional volunteer work involves a transition from academic-cognitive to independent professional activities, serving as a means of student self-realisation and, under appropriate conditions, developing professional competences.

Pedagogical volunteering is considered a voluntary activity involving students' voluntary and unpaid participation in addressing, educating, and teaching children. It is generalised that pedagogical volunteering, as a means of preparing future primary school teachers for educational activities, includes voluntary educational activities by student-teachers with children in extracurricular time through independently developed educational projects created considering the student cohort, sociocultural conditions, and resources of social partners.

Keywords: volunteering, educational work, primary school, voluntary activities, integration of formal and non-formal education.

Постановка проблеми. Останнє десятиліття в педагогічному професійному співтоваристві дедалі частіше порушуються питання якості професійної підготовки випускників педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО), особливо до виховної діяльності. Сьогодні найгостріше постає проблема підготовки не просто педагога-предметника, що транслює знання і формує вміння, а педагога-вихователя, здатного організувати цілеспрямоване управління процесом виховання і розвитку особистості дитини на основі гуманістичних цінностей [Котубей, 2017]. Державне і соціальне замовлення на посилення виховного компонента в системі освіти визначено Законі України «Про освіту» [Про освіту, 2017], який постулює обов'язкову реалізацію робочої програми виховання в освітню програму закладів дошкільної, загальної, професійної та вищої освіти. Це означає, що в сучасних умовах виховна діяльність є ключовою в

структурі педагогічної діяльності. З огляду на це, зріс інтерес наукової спільноти до якості професійної підготовки студентів у педагогічних ЗВО.

Потреба у компетентних вчителів з питань виховання дітей та молоді вимагає від наукової спільноти пошуку нових ефективних форм і засобів підготовки студентів педагогічних ЗВО, зокрема майбутніх учителів початкових класів, до виховної діяльності. Одним із таких засобів може стати педагогічне волонтерство, яке набуває особливої актуальності, оскільки стимулює творчу активність молоді у вирішенні соціально-педагогічних проблем дітей та юнацтва, відповідає завданням державної молодіжної політики України. Педагогічне волонтерство – це один із видів соціального служіння, що здійснюється добровільно і безоплатно у сфері виховання і навчання дітей [Гринькова, Стельмашук, Ваколюк, 2020]. Однак цей вид соціальної ініціативи як самостійний напрям добровольчої діяльності практично ніяк не представлений у нормативних документах. Проте у межах статті припускаємо, що саме ця форма соціального служіння сприятиме формуванню в майбутніх учителів початкових класів реального уявлення щодо можливостей та ризиків майбутньої педагогічної практики, сприятиме набуттю необхідних професійних навичок, розвитку вмінь у майбутній педагогічній діяльності з молодшими школярами компетентно вибудувати стратегію і тактику виховної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні нормативні документи у сфері освіти (Закон України «Про освіту» [Про освіту, 2017], Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» [Про деякі питання, 2020], Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» [Про затвердження професійного стандарту, 2020]) мають чітко виражену орієнтацію на посилення виховної функції закладів освіти, підвищені вимоги до педагогів у здійсненні виховної діяльності.

Останніми роками питання виховання і підготовки до виховної діяльності майбутніх педагогів, зокрема й вчителів початкових класів, стали предметом наукових дискусій, обговорень у професійній педагогічній спільноті та засобах масової інформації, оскільки саме педагогічні кадри забезпечують формування людського капіталу, необхідного для інноваційного розвитку країни. Проблема оновлення та пошуку шляхів модернізації підготовки майбутніх учителів початкових класів розкрито в низці досліджень, в яких: аргументовано необхідність підготовки майбутніх педагогів до оновлення освітнього процесу в закладах дошкільної і початкової освіти в контексті впровадження європейського досвіду (Л. Присяжнюк, К. Колеснік, І. Карук, А. Король [Присяжнюк та ін., 2022]; визначено тенденції професійної підготовки вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції (Н. Лазаренко [Лазаренко, 2020]) та актуальні проблеми початкової освіти у

педагогічній діяльності вчителів початкових класів (В. Котубей [Котубей, 2017]); розкрито питання цілей і завдань виховної діяльності як ключової в системі педагогічної діяльності, осмислення проблем її організації (Н. Комарівська, К. Колеснік, Н. Казьмірчук, В. Імбер [Комарівська та ін., 2022]); проаналізовано різні аспекти доброчинності як форми соціального служіння, її виховний потенціал, вплив на рівень громадянської активності молодого покоління та підвищення соціальної компетентності дітей та молоді (Н. Гринькова, Ж. Стельмашук, А. Ваколюк [Гринькова та ін., 2020], Т. Алексеєнко, А. Данілова, А. Конончук, Т. Куниця [Алексеєнко та ін., 2015], В. Леонова [Леонова, 2019], С. Villige [Villige, 2019]) та ін. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених педагогічній добровольчій діяльності, недостатньо дослідженою залишається проблема педагогічного волонтерства як цілісного явища та його потенціалу як засобу професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності.

Мета статті полягає в теоретичному вивченні різноманітних практик волонтерства в сучасному суспільстві та визначенні потенціалу добровольчої діяльності майбутніх учителів початкових класів як засобу набуття ними виховного досвіду.

Виклад основного матеріалу. З огляду на те, що ключовим у межах статті є поняття професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності як окремого напрямку, пов'язаного з розв'язанням професійних завдань у сфері виховання, необхідно розглянути поняття «виховна діяльність» і з'ясувати її специфіку. Нормативний рівень розгляду поняття необхідний визначення орієнтирів у виборі змісту та видів діяльності в системі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів з урахуванням сучасної соціально-політичної та освітньої ситуації в країні, вимог державного та соціального замовлення. Основними документами, що регламентують державні та суспільні вимоги до підготовки вчителів у сфері виховання є Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі [Концепція, 2020], Стратегія національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки [Про затвердження плану..., 2020], Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» [Про затвердження професійного..., 2020]. Так, у Законі України «Про освіту» одним з ключових понять є «виховання», що визначається як діяльність, спрямована на розвиток особистості, створення умов для самовизначення і соціалізації. Згідно із Законом педагогічний працівник поряд із навчальною (освітньою) обов'язково здійснює виховну роботу і несе відповідальність за застосування педагогічно обґрунтованих форм, методів навчання і виховання, що забезпечують високу якість форм, методів навчання і виховання.

Контекстний аналіз використання категорії «виховна діяльність» у Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі засвідчив, що досліджувана

категорія найчастіше використовується стосовно діяльності, яка здійснюється у спеціально створених умовах закладів освіти різного рівня і потребує ресурсного, організаційного та методичного забезпечення [Концепція, 2020]. У Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» виховна діяльність є окремою функцією у структурі професійної діяльності педагога поряд із загальнопедагогічною функцією, навчанням і розвивальною діяльністю [Про затвердження професійного ..., 2020]. Подібне відокремлення виховної діяльності свідчить про її специфіку, яка вимагає окремої підготовки майбутніх учителів початкових класів для виконання професійних дій в окресленому напрямі.

Таким чином, можемо констатувати, що в змісті нормативних документів поняття «виховна діяльність» не має спеціального визначення, а розглядається як окрема функція в структурі професійної діяльності педагога, або використовується як синоніми понять «виховання», «виховна робота» як діяльність, що потребує створення спеціальних умов.

Понятійна неоднорідність стосовно «виховної діяльності» спостерігається не лише в нормативних документах, а й у словниках, методичній літературі, наукових дослідженнях. Специфіка виховної діяльності, на думку Л. Присяжнюк та співавторів, полягає в цілеспрямованій (спеціальній) організації виховного матеріалу, який впливає на стан вихованця. Тоді як структура виховної діяльності розглядається як сукупність специфічних дій вихователя і вихованця. Так, наприклад, педагог як вихователь здійснює підготовку виховного матеріалу на основі програми з виховання, демонструє цей матеріал і організовує роботу вихованців з ним, організовує діяльність вихованців з виготовлення виховного продукту, здійснює його аналіз і оцінку [Присяжнюк та ін., 2022, С. 164]. Таким чином, узагальнюємо, що виховна діяльність майбутніх учителів початкових класів пов'язана з конструюванням освітнього процесу, з прогнозуванням його результатів, теоретико-методологічною і технологічною підготовкою, постійним самовдосконаленням. Окрім того, виховна діяльність має соціально значущий, людинотвірний характер, а педагог-вихователь працює з ціннісно-сенсовою сферою вихованців, створює умови для набуття досвіду позитивних ціннісних і міжособистісних відносин, досвіду соціальної поведінки. Відтак, підготовка майбутніх учителів початкових класів у ЗВО має передбачати окремий напрям, пов'язаний із формуванням у студентів компетентностей, що забезпечують розв'язання професійних завдань в галузі виховання.

Далі виокремимо проблеми, які існують підготовці студентів до виховної діяльності в педагогічних ЗВО з трьох позицій: мета, процес і результат:

- у цілях професійної підготовки педагогів відсутня орієнтація на формування основ особистісно-професійної позиції вихователя;

- зміст і технології підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності представлено в освітніх програмах фрагментарно, у незначному обсязі;

- вимоги до результатів професійної підготовки у сфері виховання сформульовані у професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» потребують конкретизації та уточнення з опорою на реальну практику виховання, вимоги роботодавців та актуальні знання щодо світу сучасної дитини.

Варто також констатувати, що незважаючи на поступове підвищення уваги до виховної діяльності на всіх рівнях освіти, єдиної чіткої концепції та розуміння того, як у межах формальної освіти готувати майбутніх вчителів, зокрема й початкових класів, до виховної діяльності, немає. Тобто сучасні ЗВО займають «наздоганяючу» позицію в цьому напрямі та значною мірою «відстають» від реальної практики виховання.

У такій ситуації необхідно звернути увагу на різні способи інтеграції формальної та неформальної освіти, які передбачають добровільну, самостійну, усвідомлену, професійно орієнтовану активність студентів у позанавчальній діяльності, зокрема волонтерську діяльність професійної спрямованості. Добровольча діяльність сьогодні є однією з найзатребуваніших і найдоступніших форм самореалізації, вияву соціальної ініціативи та професійного розвитку серед студентської молоді [Леонова, 2019, С. 16].

Педагогічне волонтерство, на думку Н. Гринькової та співавторів, є єдністю практичної і теоретичної готовності всіх суб'єктів (підлітків і молоді, волонтерів, батьків і педагогів) до здійснення взаємодії у вирішенні виховних завдань [Гринькова, Стельмашук, Ваколюк, 2020, С. 166].

Спроби осмислення та інтерпретації поняття «педагогічне волонтерство» знаходимо й в дослідженнях С. Villige, який наводить кілька варіантів поняття, наведених у науковій літературі та акцентуючи увагу на суб'єктах (волонтерах) і цільовому призначенні їхньої діяльності:

- залучення дітей або студентської молоді до волонтерської діяльності з метою розв'язання проблем їх морального виховання, соціалізації та професійної орієнтації;

- діяльність дорослих волонтерів щодо надання педагогічної допомоги дітям без переслідування цілей розвитку і соціалізації самих волонтерів»;

- безоплатна добровільна діяльність професійних педагогів без взяття до уваги сфери їхньої волонтерської діяльності [Villige, 2019, С. 59].

З урахування цього, педагогічне волонтерство розглядаємо як добровільну безоплатну суспільно корисну діяльність молоді, спрямовану на вирішення завдань виховання та навчання дітей.

Попит на педагогічне волонтерство визначається потребою суспільства вирішувати проблеми, пов'язані з негативними явищами в дитячо-юнацькому

середовищі та відсутністю достатньої кількості кадрових і матеріальних ресурсів для їхнього вирішення. Загалом попит на добровільну працю може бути регулярним, сезонним і періодичним [Volunteers to Help ..., 2021]. Актуалізується необхідність у педагогічному волонтерстві здебільшого в канікулярний період, зокрема, влітку, коли значна кількість дітей і підлітків перебуває за межами закладів освіти і позбавлена достатнього контролю та уваги з боку батьків.

Педагогічне волонтерство, як, наприклад, і медичне, належить до напрямів добровольчої діяльності, де до волонтерів висуваються певні вимоги. Це, насамперед, пов'язано з особливостями педагогічної діяльності, яка передбачає цілеспрямовану діяльність, вплив на особистість дитини, прогнозування результатів цього впливу, відповідальність за життя і здоров'я підопічних під час спільної діяльності. Однак інституційно вимоги до якості та результату діяльності добровольців не закріплені, тому їх визначає та організація, яка залучає волонтерів до цього виду діяльності [Литвиненко, 2013, С. 192]. Варто відзначити, що поряд з основними принципами волонтерства (безоплатність, добровільність і спрямованість на суспільне благо), добровольча діяльність педагогічної спрямованості передбачає усвідомлений підхід до виконання цієї діяльності, спрямованість на отримання позитивних результатів спільної діяльності, впливу на особистість підопічних (дітей), системність і послідовність у вирішенні завдань виховання і навчання.

На основі проведеного міждисциплінарного аналізу феномена добровольчої діяльності та наукових уявлень щодо волонтерства професійного спрямування визначимо конкретні характеристики педагогічного волонтерства як виховної діяльності:

1) педагогічне волонтерство – діяльність полімотивована, у ній поєднуються ідеалістичні, прагматичні мотиви, мотиви особистісного зростання, розширення соціальних контактів, компенсаторні, водночас у волонтерів педагогічного напрямку в процесі підготовки та практичної діяльності можливе формування ще одного мотиву – розвиток особистості підопічного (вихованців);

2) цільова аудиторія добровольців (волонтерів) педагогічного напрямку – діти, які потребують педагогічної підтримки, різновікові об'єднання дітей. Основна організаційна форма – добровольче об'єднання студентів-майбутніх педагогів, які беруть участь у розробленні та реалізації середньо- та довгострокових виховних проєктів;

3) добровільний вибір студентами педагогічного волонтерства на етапі професійної підготовки у ЗВО сприяє усвідомленню мотивів і особистісних сенсів виховної діяльності. Залученість студентів у реальну практику виховання забезпечує формування уявлень щодо особливостей процесу виховання, його ризики, дає змогу співвіднести власні можливості та здібності з вимогами до професійної виховної діяльності. Студенти мають змогу використовувати вже здобуті знання та вміння в галузі педагогіки та психології, а також заповнити

дефіцити в теорії та недостатність реальної практики виховання шляхом різних форм неформальної освіти та практичної роботи з дітьми;

4) результати та ефекти діяльності майбутніх вчителів початкових класів у складі добровольчих об'єднань професійної спрямованості варто розглядати в трьох напрямках: для самих волонтерів, для благоотримувачів, для соціуму.

Висновки. Отже, педагогічне волонтерство є своєрідним засобом підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності і передбачає добровільну виховну діяльність студентів з дітьми в позанавчальний час за самостійно розробленими виховними проєктами, що створюються з урахуванням контингенту вихованців, соціокультурних умов і ресурсів соціальних партнерів. Основними умовами, що дають змогу використовувати потенціал педагогічного волонтерства у підготовці майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності та забезпечити достатній рівень їхньої педагогів у вирішенні завдань виховання молодших школярів визначаємо:

- процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності передбачає інтеграцію педагогічного волонтерства в освітній процес;

- ключовим механізмом підготовки майбутніх учителів початкових класів як волонтерів до вирішення завдань виховання є самостійне проєктування виховної діяльності, спрямованої на розв'язання проблем дітей у конкретних соціокультурних умовах;

- практична діяльність майбутніх учителів початкових класів як волонтерів із виховання дітей сприяє поступовому усвідомленому переходу від виконання ролі організатора дитячого дозвілля до реалізації позиції вихователя та формування сенсотвірного мотиву виховної діяльності – розвитку вихованця;

- до процесу підготовки студентів-волонтерів і реалізації проєктів залучені соціальні партнери, які мають реальний досвід і ресурси для організації різних форм виховної діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні потенціалу інших форм педагогічного волонтерства (індивідуального наставництва, адресної педагогічної підтримки дітей), пошуку альтернативних моделей, механізмів розвитку особистісно-професійної позиції майбутніх учителів початкових класів, діагностики та моніторингу результативності виховної діяльності студентів-волонтерів.

Література

1. Алексєєнко Т., Данілова А., Конончук А., Куниця Т. Добродійна діяльність школярів: Методичні рекомендації. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М., 2015. 104 с.

2. Гринькова Н., Стельмашук Ж., Ваколюк А. Роль волонтерської діяльності у формуванні особистості майбутнього вчителя початкової школи. *Інноватика у вихованні*. 2020. Вип. 11 (2). С. 93–101.
3. Комарівська Н. О., Колеснік К. А., Казьмірчук Н. С., Імбер В. І. Підготовка вчителя початкових класів до морального виховання молодших школярів. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. Vol. 67. С. 87-95.
4. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Вип. 4 (2). С. 1-30. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>
5. Котубей В. Ф. Актуальні проблеми початкової освіти у педагогічній діяльності вчителів початкових класів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. Вип. № 56 (109) – 57 (110). С. 481–487.
6. Лазаренко Н. І. Тенденції професійної підготовки вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна, НАПН України. Київ 2020. 571 с.
7. Леонова В. Волонтерський рух в Україні: Методичні рекомендації. Одеса: видавець Букаєв В., 2019. 56 с.
8. Литвиненко І. Роль волонтерства у професіоналізації особистості студентів-психологів в умовах ВНЗ. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. 2013. Вип. 2 (10). С. 191–195.
9. Присяжнюк Л. А., Колеснік К. А., Карук І. В., Король А. В. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації середовищного підходу до організації освітнього процесу в закладах дошкільної і початкової освіти в контексті впровадження європейського досвіду. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 64. С. 161–173.
10. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України № 898 від 30 вересня 2020 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898?fbclid=IwAR32j9 maQlQor-nNCoHsCZuMCF1vkxqivngaf5WkUHFHw UA25XHVKKGxdg>
11. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 932 від 09.10.2020 р. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/932-2020-%D0%BF>
12. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу

загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736-20 від 23.12.2020 р. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

13. Про освіту: Закон України № 2145-VIII від 5.09.2017 р. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38–39, 20–25.
14. Villige C. Effectiveness of an extracurricular program for struggling readers: a comparative study with parent tutors and volunteer tutors. *Learning and Instruction*. 2019. Vol. 60. P. 54–65.
15. Volunteers to Help Teachers and Schools Address Barriers to Learning (Technical Aid Packet). UCLA Centre, 2021. URL: <http://smhp.psych.ucla.edu/pdfdocs/volunteer/volunt.pdf>

References

1. Aliksieienko T., Danilova A., Kononchuk A., Kunytsia T. Dobrochynna diialnist shkoliariv [Charitable Activity of Schoolchildren: Methodical Recommendations]. Nizhyn: ydavets PP Lysenko M., 2015. 104 p. (in Ukrainian).
2. Hrynkova N., Stelmashuk Zh., Vakoliuk A. Rol volonterstoi diialnosti u formuvanni osobystosti maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly [The role of volunteering in the formation of the personality of the future primary school teacher]. *Innovatyka u vykhovanni*. 2020. vol. 11 (2). pp. 93–101 (in Ukrainian).
3. Komarivska N. O., Kolesnik K. A., Kazmirchuk N. S., Imber V. I. Pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv do moralnoho vykhovannia molodshykh shkoliariv [Preparation of primary school teachers for moral education of younger schoolchildren]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2023. vol. 67. pp. 87–95 (in Ukrainian).
4. Kontseptsiiia vykhovannia ditei ta molodi v tsyfrovomu prostori [The concept of raising children and youth in the digital space]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy*. vol. 4 (2). pp. 1–30. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206> (in Ukrainian).
5. Kotubei V. F. Aktualni problemy pochatkovoї osvity u pedahohichnii diialnosti vchyteliv pochatkovykh klasiv [Actual problems of primary education in the pedagogical activity of primary school teachers]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. 2017. vol. 56 (109) – 57 (110). pp. 481–487 (in Ukrainian).
6. Lazarenko N. I. Tendentsii profesiynoyi pidhotovky vchyteliv u pedahohichnykh universytetakh Ukrayiny v umovakh yevrointehratsiyi [Trends in professional training of teachers in pedagogical universities of Ukraine in the conditions of European integration]: diss. ... doctor of pedagogy Sciences: 13.00.04. Kyiv 2020. 571 p. (in Ukrainian).
7. Leonova, V. (2019). Volonterskyi rukh v Ukraini [Volunteer Motion in Ukraine]. Odesa: vydavets Bukaiev V., 2019. 56 p. (in Ukrainian).

8. Lytvynenko I. Rol volonterstva u profesionalizatsii osobystosti studentiv-psykholohiv v umovakh VNZ [A Role of Volunteering in the Professionalization of Personality of Studentspsychologists in Higher education]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho*. 2013. no. 2(10). pp. 191–195 (in Ukrainian).
9. Prysiazniuk L. A., Kolesnik K. A., Karuk I. V., Korol A. V. Pidhotovka maibutnikh pedahohiv do realizatsii seredovyshchnoho pidkhodu do orhanizatsii osvithnoho protsesu v zakladakh doshkilnoi i pochatkovoï osvity v konteksti vprovadzhennia yevropeiskoho dosvidu [Preparation of future teachers for the implementation of an environmental approach to the organization of the educational process in preschool and primary education institutions in the context of the implementation of European experience]. *Suchasni informatsiintekhnolohiitainnovatsiini metodykynavchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. 2022. vol. 64. pp. 161–173 (in Ukrainian).
10. Pro deiaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity [About some issues of state standards of complete general secondary education]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 898 vid 30 veresnia 2020 r. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standativ-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898?fbclid=IwAR32j9maQIQor-nNCoHsCZuMCF1vkxqivngaf5WkUHJFhwUA25XHVKKGxdg> (in Ukrainian).
11. Pro zatverdzhennia planu dii shchodo realizatsii Stratehii natsionalno-patriotychnoho vykhovannia na 2020-2025 roky [On the approval of the action plan for the implementation of the National Patriotic Education Strategy for 2020-2025]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 932 vid 09.10.2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/932-2020-%D0%BF> (in Ukrainian).
12. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoï osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)» [On the approval of the professional standard for the professions «Teacher of primary classes of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», «Teacher of primary education (with junior specialist diploma)»]: Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy № 2736-20 vid 23.12.2020 r. URL <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (in Ukrainian).
13. Pro osvitu [About education]: Zakon Ukrainy № 2145-VIII vid 5.09.2017 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2017. № 38–39, 20–25 (in Ukrainian).
14. Villige C. Effectiveness of an extracurricular program for struggling readers: a comparative study with parent tutors and volunteer tutors. *Learning and Instruction*. 2019. Vol. 60. P. 54–65 (in English).
15. Volunteers to Help Teachers and Schools Address Barriers to Learning (Technical Aid Packet). UCLA Centre, 2021. URL: <http://smhp.psych.ucla.edu/pdfdocs/volunteer/volunt.pdf> (in English).